

ЛІТО

ГРАФІЯ

НАОЧНИЙ ПОСІБНИК З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ “РОБОТА В МАТЕРІАЛІ”

ЛІТОГРАФІЯ

Дисципліна «Робота в матеріалі, літографія» вивчається студентами у V-VI семестрах і спрямована на вивчення одного виду техніки художнього друку: плоского.

Мета дисципліни «Робота в матеріалі, літографія» – вивчення різноманітних засобів створення графічного зображення за допомогою літографії. Застосування навичок та знань отриманих з курсу «Робота в матеріалі, літографія» для вільного втілення свого творчого задуму.

Методичні цілі:

1. Створити автопортрет-інспірацію, використовуючи виразні можливості кольорової літографії;
2. Створити літографські друкарські форми, враховуючи перекриття кольорових шарів.

Кольорова літографія, або, як її деколи називають, хромолітографія, - один з найбільш багатих образотворчими можливостями видів графічного мистецтва. Тут, як в жодному іншому способі, у художника є величезна кількість можливостей для здійснення творчого задуму, як тональних так і колористичних.

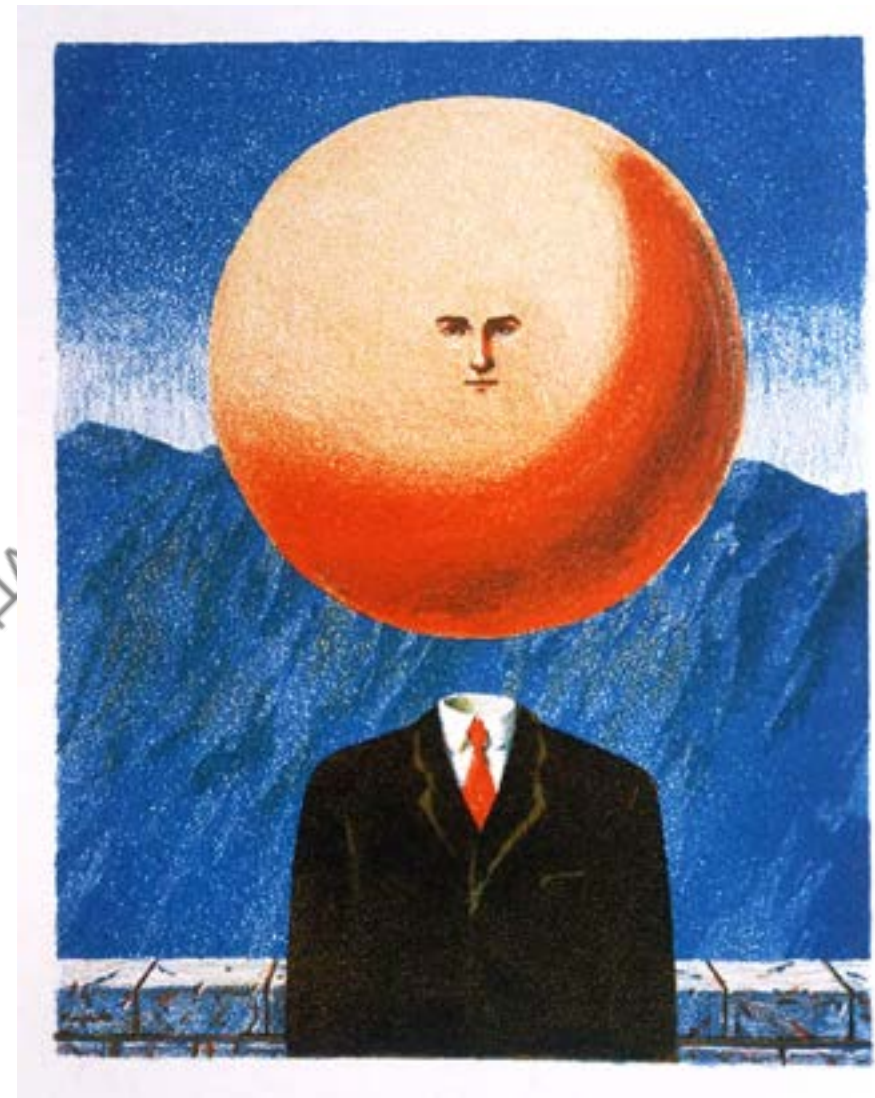
При певній вправності можна отримувати кольорову літографію з одного каменя вручну, наносячи різного кольору фарбу на різні його частини. Але в класичній кольоровій літографії для кожного окремого кольору (окремої фарби) готується самостійна друкована форма. Як кажуть, для кожної фарби робиться «свій камінь», що вимагає окремого друкованого процесу та окремого прогону друкарського верстата.

6 семестр

Кольорова літографія «Інспірація
портрета відомого майстра»

Припустимо, ми робимо кольорову літографію в три фарби: червону, синю, жовту (чорний колір утворюється, коли всі три кольори у стовідсотковій насиченості накладаються один на один). Тоді на одному камені ми намалюємо тільки ті місця нашої кольорової композиції, де повинна бути червона фарба. Причому не тільки ті місця, де червона фарба повинна лежати окремо, як самостійний колір, але і ті, де червона входить до складу фіолетового, помаранчевого, коричневого або чорного. Одночасно з цим ми будемо враховувати тональну силу червоної фарби (її кількість або насиченість) як самостійного кольору, так і в різних сумішах.

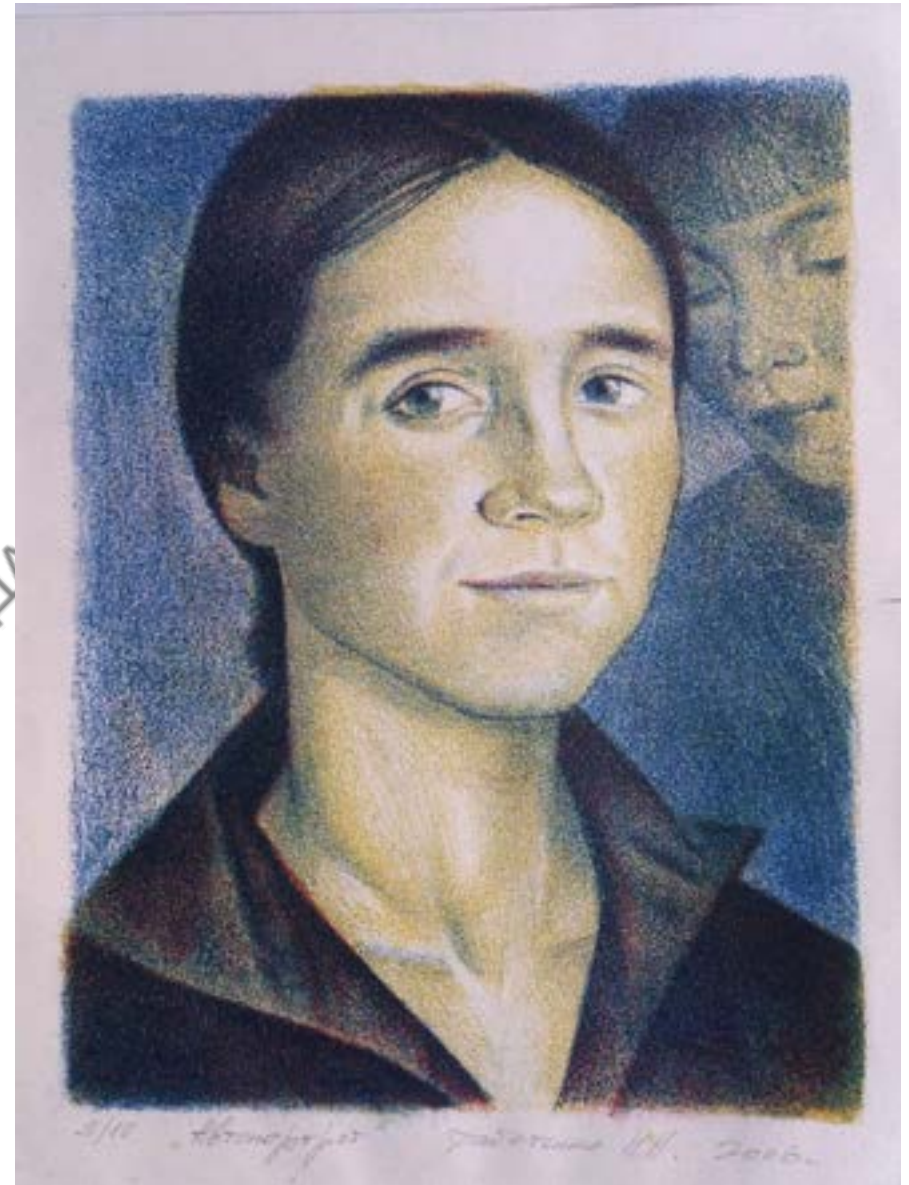
Таким самим чином ми зробимо на другому камені синю фарбу, де різною силою тушування будуть передані чисто сині і блакитні фрагменти, а також необхідну кількість синьої в склад інших кольорів: фіолетового, зеленого і т.д. Відповідно на третьому камені робиться жовтий колір, а чорний колір буде досягнуто перекриттям ста відсотків всіх трьох кольорів (при такому способі кольорового друку чорний колір, звичайно буде відтіочним, тобто дещо коричнюватим або синьуватим в залежності від колористичного строю картини, якщо ж є потреба у радикально чорному, його друкують з окремого каменя).

Іванов А. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 2008

Курінна К. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори
2008

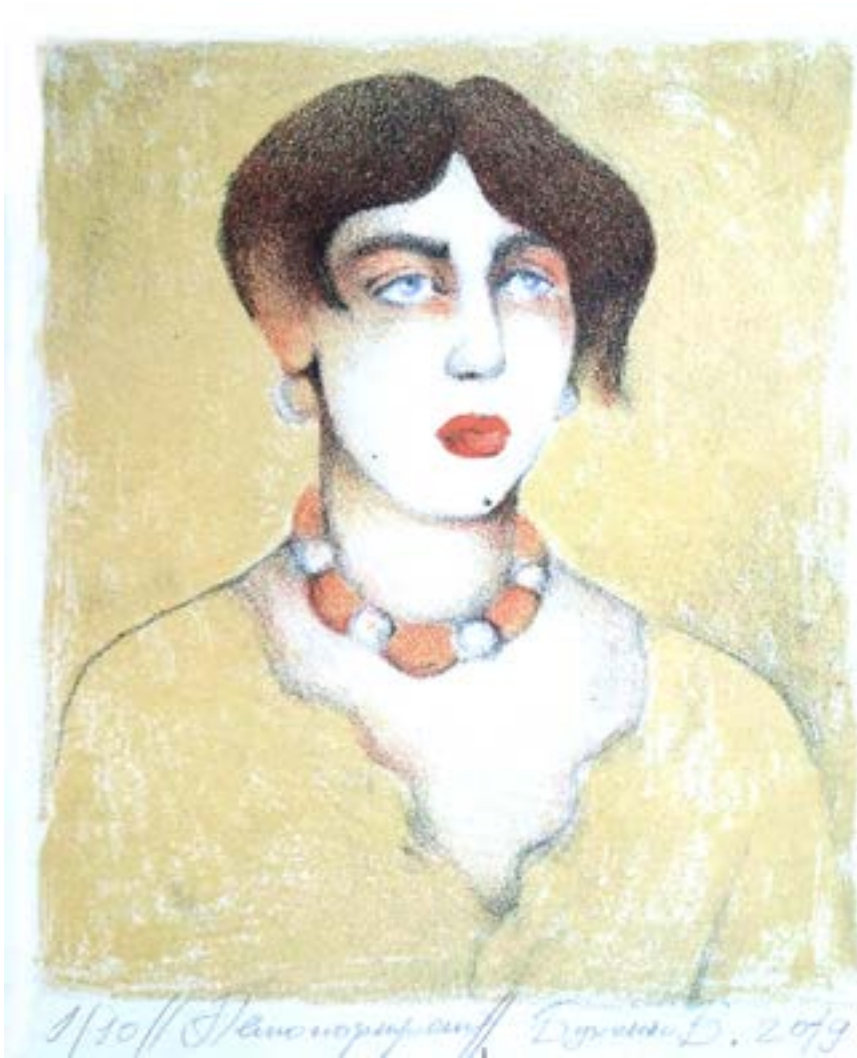
Боботенко Н. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори
2008

Автор невідомий Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2006

Мисник В. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2003

Бухенко В. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори
2019

ХДІ
ХДІ
ХДІ

Автор невідомий Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори
2006

Етапи роботи.

Розпочинати роботу над наступним завданням потрібно з підбору якісних аналогів, що відповідають технічним можливостям літографії, та творчим задумам автора. Це вирішує наступні задачі: вибір композиційного рішення, колористична побудова майбутньої роботи, варіанти технічного виконання літографських форм та їх кількість.

Наступним етапом роботи є створення чорно білого олівцевого ескізу. Створювати малюнок потрібно в натуральний розмір, та у повну тональну силу олівця. Можливим є використання чорного кольорового олівця, який уможливує вищий тональний контраст в порівнянні з графітним, та навіть, у найнасиченіших тоном місцях, чорної акварелі.

Наступний етап- створення кольорового ескізу. Ескіз малюється кольоровими олівцями (допускається використання акварелі) кожен колір по черзі. Важливо малювати кольори по черзі, за тональною насиченістю, починаючи від темних. Наприклад, починаємо з синього кольору, потім на нього нашаровуємо червоний і останнім йде жовтий.

Саме за такою по чергою будуть друкуватися літографські форми. І саме так потрібно малювати ескіз, щоб на кожному етапі було зрозуміло якої насиченості, в якому місті і який колір повинен бути у даній роботі.

Після шліфування літографських каменів відповідного розміру настає етап перетискування контура малюнку на літографську форму. Перетискування відбувається за допомогою або сагіни силікатної (допускається також використання сухої пастелі) або, в разі специфічної необхідності, копіювального паперу. Обов'язково необхідно на ескізі та кальці намалювати та перетиснути на камінь приладочні мітки (так звані «хрести»), інакше співпадіння друкарських форм на відбитках буде максимально проблематичним.

Наступним етапом буде створення друкарських форм. На цьому

етапі критично важливо усвідомлення того, що форма, яка буде друкуватися кольоровою фарбою, малюватись на камені буде чорним літографським олівцем та літографською тушшю. І чим більш світлий колір друку, тим більш насиченим та темним повинен бути малюнок на камені. Наприклад, форма, що буде друкуватись жовтим кольором, на камені буде виглядати, як дуже контрастний та, почасти, темний малюнок, позаяк тональні можливості жовтого кольору, у порівнянні з синім та червоним, обмежені.

Друкування естампу, бажано, повинно відбуватись під наглядом автора, під час якого автор може висловлювати побажання щодо кольору та насиченості відбитків.

Стародубцева . Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 20??

Аналог, підібраний для виконання кольорового автопортрету-інспірації

Чорно-білий ескіз графітним олівцем

Кольоровий ескіз трьома кольоровими олівцями

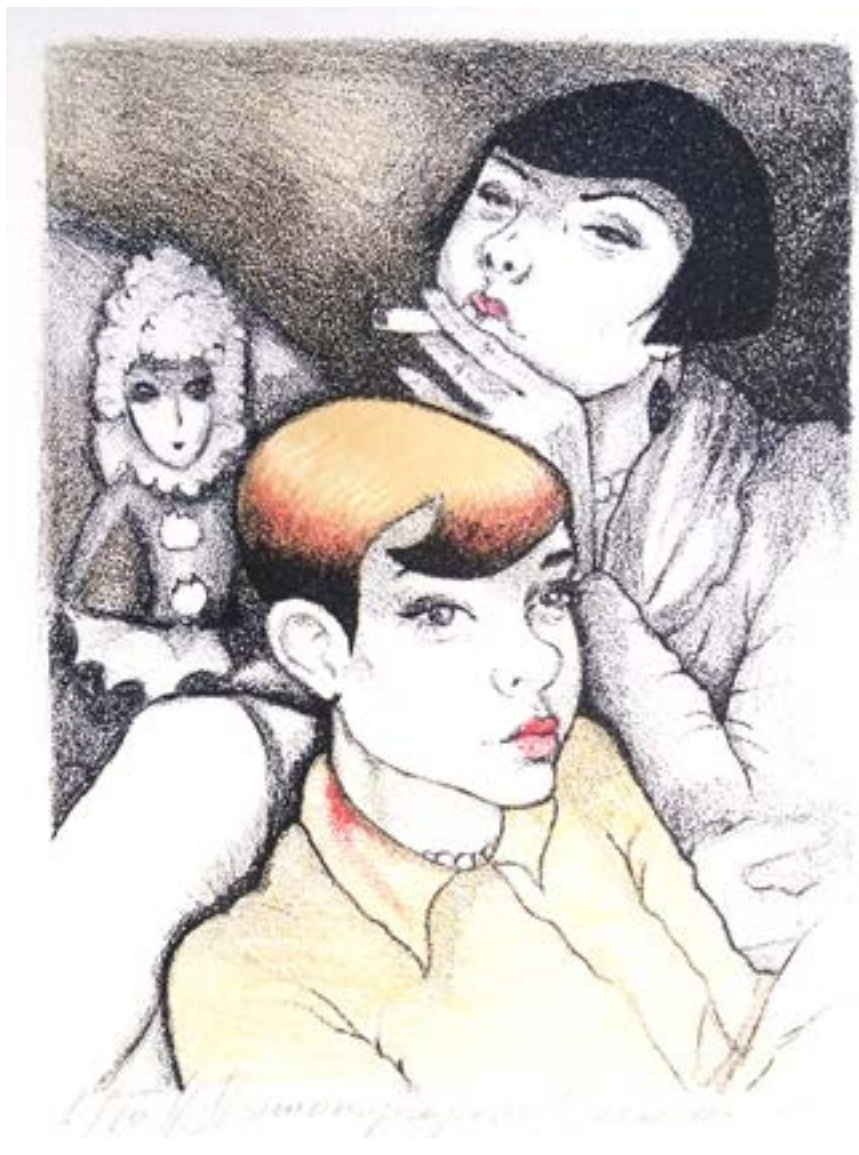

Щепенко М. Автопортрет-інспірація. 2021 Кольоровий літографський відбиток у три друкарські форми.

Чеботкова О. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2005

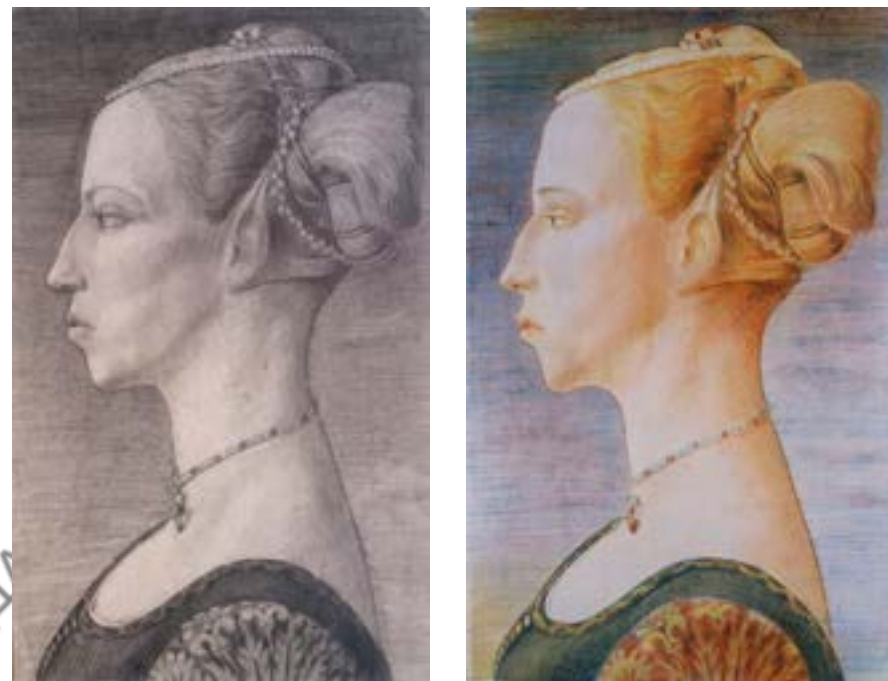
Докаленко К. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2019

Підлісна Є. Автопортрет-інспірація 2015. Розкладка кольорової літографії на три друкарські форми.

Толкач М. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2005

Лепейко. Автопортрет -інспірація. Кольоровий та чорно білий ескізи 2009

Саркісова М. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 2019

Чоно-синя форма

Червона форма

Кінцевий кольоровий ескіз

Жовта форма

Пухарев В. Чоно- біла розкладка ескізу кольорової літографії на три друкарські форми.

Чечилова. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2009

Капля О. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2004

Резніченко О. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 2011

Корівіна Т. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 2004

Нефьодов В. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори

Желтановська. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2011

Капустіна А. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2010

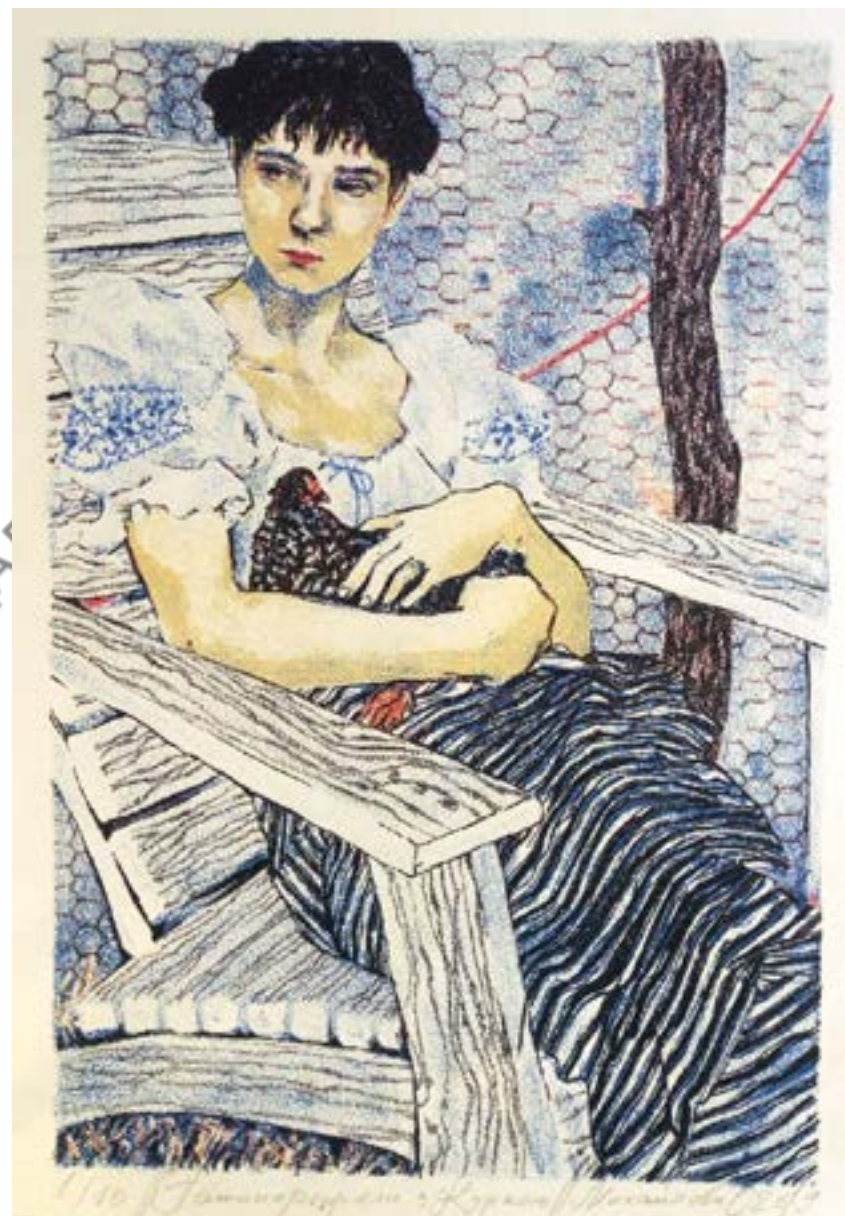
Музичарій ХДАГ

Кравець Г. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 2012

Автор невідомий. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2011

Михайлова О. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 2019

Кубишкіна О. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2021

Журикова І. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 2010

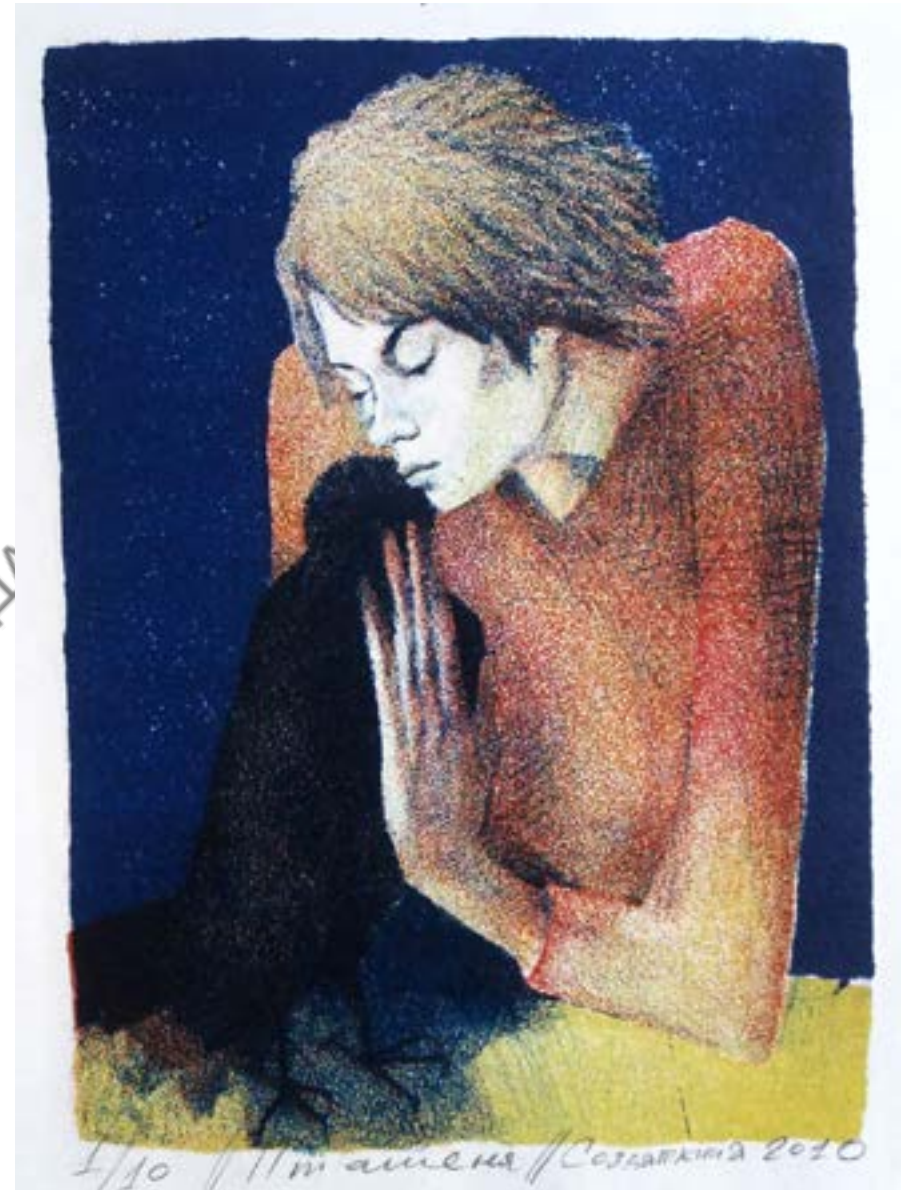
Іванова Ю. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2016

Егорова К. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2013

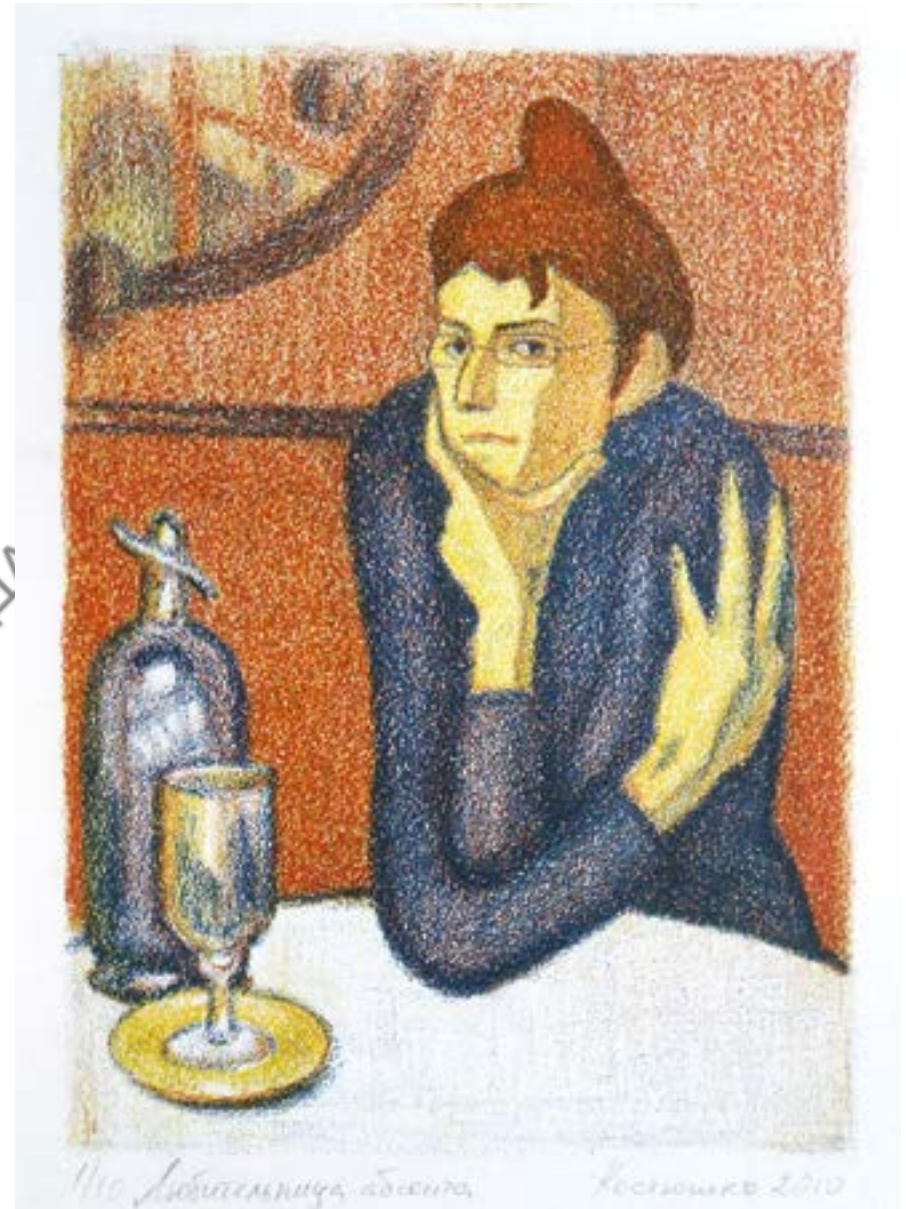
Іванова Ю. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2006

Солдаткіна К. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 2010

Загоруйко О. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2012

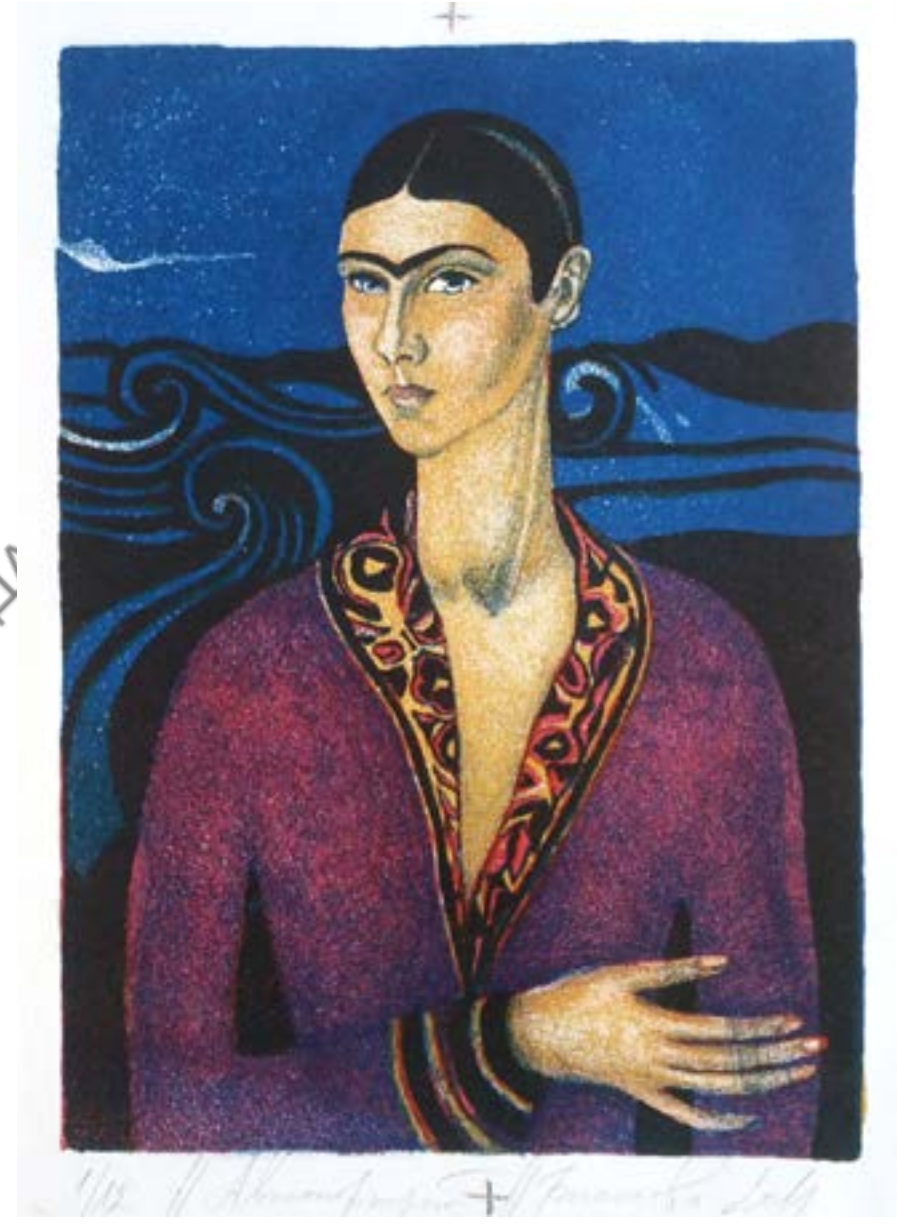

Костюшко . Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2010

Горобець. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 2016

епозитарій ХД

Богатова. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 2011

Сморозин А. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2005

Ракова Д. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у два кольори 1999

Мельничук О. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2014

Шеркун Н. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 2009

Автор невідомий. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2016

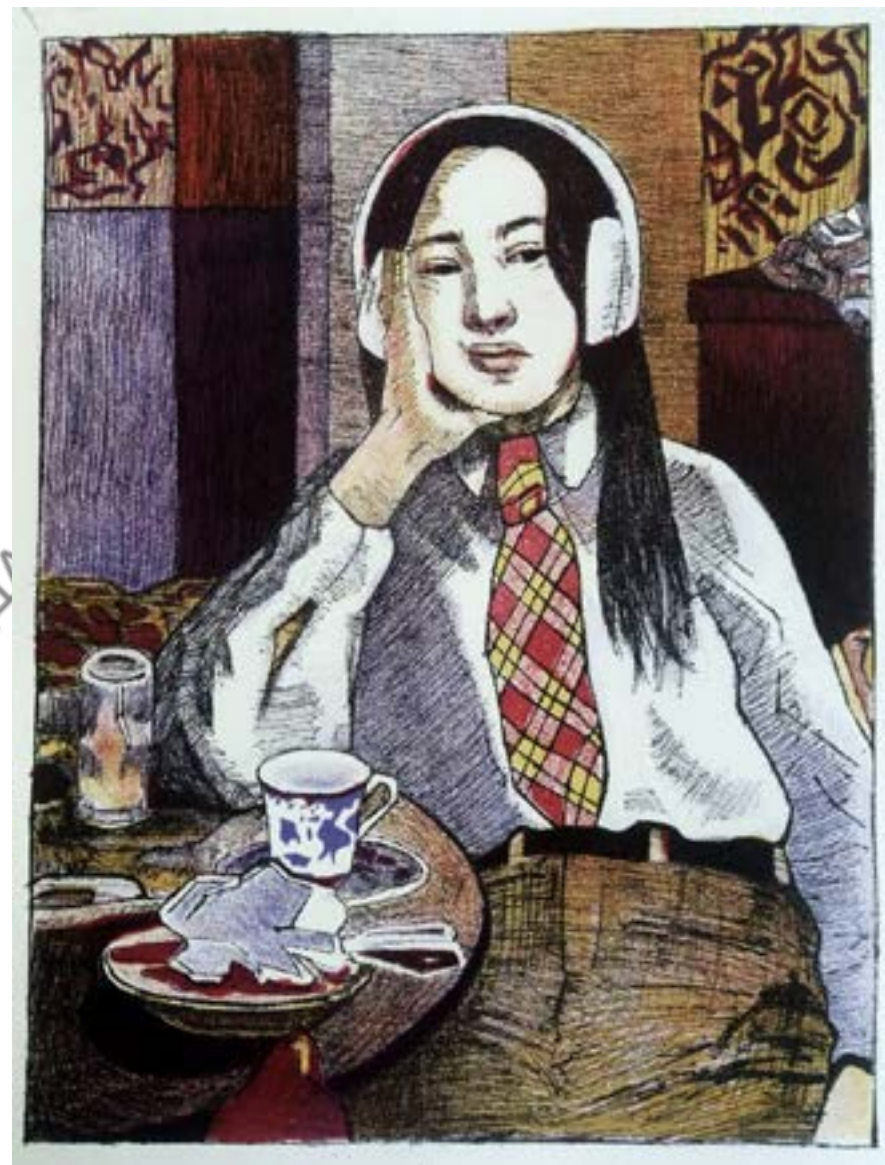

Слюсаренко К. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2016

Ясеновська Х. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2018

Тонг П. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 2021

Узитарій ХДАДМ

Маслова К. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2004

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. D.G Berri The Art of Lithography Hardcover – Wentworth Press August 24, 2016. 64 pages
  2. Касіян В. І. Мистецтво графіки / В. І. Касіян. – К.: Держвидав, 1960
  3. Henry John Rhodes The Art of Lithography: A Complete Practical Manual of the Planographic Printing (Classic Reprint) London August 24, 2018. 377 pages
  4. Суворов П. И. Искусство литографии, 3 изд. М., 1952
- Допоміжна:
5. Алехин А.Д. О языке изобразительного искусства.-М,; Знание, 1973.- 48 с.
  6. Голлербах Э.Ф. История гравюры и литографии. М.-Пг. Гос. издат, 1924. - 219 с.
  7. Кибрик Е. А. К вопросу о композиции / Е. А. Кибрик. – М., 1959
  8. Ковтун Е.Ф. Что такое эстамп.- Л.: ХУД.РШФ, 1963 - 95 с.
  9. Elizabeth Robins Pennell , Joseph Pennell Lithography and Lithographers; Some Chapters in the History of the Art. Andesite Press (August 8, 2015) 358 pages
  10. Николаева В.И, От набросков с натуры к композиционному решению в материале: Учебн.пособ.по курсу рис, М., 1982. – 42с.
  11. Остроумова-Лебедева А.П. Автобиографические записки. М., 1951. Т.3. – 252 с.
  12. Bolton Brown Lithography For Artists Legare Street Press (October 26, 2022) 140 pages
  13. Турова В. Что такое гравюра. М.: Изобр.искусство, 1977. – 96с.
  - 14.Фаворский В.А. Литературно–теоретическое наследие / Сост. Г. К. Вагнер. — М.: Сов. художник, 1988. — 588 с
  15. Флекель М. И. От Маркантонио Раймонди до Остроумовой-

Лебедевой. Очерки по истории и технике репродукционной гравюры XVI-XX веков / Сост. Г. К. Вагнер. — М.: Искусство, 1987. — 368 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ (ЕЛЕКТРОННІ) РЕСУРСИ

- 1.ЕНЦИКЛОПЕДІЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: Літографія [Електронний ресурс] / П. В. Нестеренкою. Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-55846>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова укр.
2. Жаклін Клайд Літографія [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://md-eksperiment.org/post/20211210-litografiya-mistectvo-yake-projshlo-kriz-viki>
3. Літографія Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії.: [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова укр.

Примітка: у навчальному виданні в якості ілюстративних матеріалів застосовані семестрові роботи студентів катедри “Графіка”

Навчально-методичне видання
НАОЧНИЙ ПОСІБНИК З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«РОБОТА В МАТЕРІАЛІ»

для студентів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти за спеціальністю
023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»
ОПП «Графіка»

5 семестр

Упорядник:

викладач Д. В. Скляр

© Видавництво «Atomic Hedgehog»

© Д. В. Скляр

